

PALESTINSKÁ Intifáda

Palestinian men throw back tear gas canisters lobbed by Israeli soldiers during clashes in the West Bank town of Ramallah on December 28, 2001

pamflet

***Socialistické organizace pracujících
podle brožury Workers Power (Velká Británie)***

I.

29. března 2002 zahájil Izrael rozsáhlou invazi na území kontrolované Palestinskou samosprávou. Cílem bylo zničení palestínské infrastruktury, zabití či zadržení stovek palestínských bojovníků a terorizování civilního obyvatelstva, zejména v uprchlických táborech. Je to válka vedená se stejnou zuřivostí jako při invazi do Libanonu v roce 1982 a se stejnou silou, jaká Izrael použil před deseti lety k potlačení první intifády.

Izraelské síly převzaly během dvoutýdenního útoku kontrolu nad šesti velkými městy Západního břehu – Ramalláhem, Kalkilijou, Džanínem, Tulkaremem, Betlémem, Nábulusem a Hebronem – a zajala více než 4 tisíce Palestinců. Objekty sídla Jásira Arafata v Ramalláhu byly zasaženy jako první a Arafat zde zůstal obklíčen izraelskými jednotkami.

Uprchlíky tábor v Džanínu byl zasažen plnou silou sionistické vraždící mašinérie. Část z 15 tisíců zde žijících uprchlíků bylo vyhnáno buldozery, které čistily cestu tankům zaplněnými ulicemi. Mnoho lidí zemřelo v bouraných budovách. Tábor několik dní zasyřely bojové helikoptéry raketami. Džanín zaplatil za to, že byl hrdým centrem palestínské intifády.

Kořeny druhé intifády leží v Arafatově nešťastném rozhodnutí podepsat s Izraelem "Deklaraci zásad" dohod z Oslo v roce 1993 a následně podrobné smlouvy (např. Káhírskou smlouvu z roku 1994), které vytýčily rozsah pravomocí palestínské samosprávy a bezpečnostních závazků Izraele. V Oslu Arafat souhlasil s legitimizací přesunu izraelských okupačních vojsk do těch částí Západního břehu a Gazy, které jim umožnily bránit židovské osady a zajistit přírodní zdroje a cesty, npotřebné pro jejich fungování. Kolem 59% Západního břehu se oficiálně ocitlo pod izraelskou civilní a bezpečnostní kontrolou. Dalších 23% bylo postaveno pod palestínskou civilní kontrolu, ale zároveň pod izraelskou bezpečnostní kontrolu. Pouhých 18% území bylo podstoupeno Palestínské samosprávě (PNA).

Za to spolu s uznáním OOP Arafat na oplátku uznal stát Izrael. Osud osad a východního Jeruzaléma byly ponechány na další jednání během "prozatímního období". Jednání o "konečné dohodě" měla být ukončena v roce 1996, ale byla opakovaně odkládána, když propukala jedna krize za druhou. V červenci 2000 pokusy o konečnou dohodu mezi OOP a premiérem Barakem, na kterou tlačil Clinton, selhaly kvůli izraelské neústupnosti v otázce osad a statutu Jeruzaléma.

V září 2000 všechny rozpory mírového procesu z Oslo explodovaly. Zjevné odhodlání všech křídel sionismu upřít Palestincům jakýkoliv smysluplný nezávislý stát a místo něj nabídnout maximálně soustavu oddělených a obklíčených bantustanů nakonec vedly k druhé intifádě. V centru tohoto výbuchu leží otázka osad, které jsou probíhající a narůstající negací práva Palestinců na sebeurčení – což je fakt uznaný i zprávou americkým senátora George Mitchella z května 2001, kdy doporučil izraelské vládě zmrazit všechny aktivity budování osad kvůli jejich provokativnímu charakteru a důsledkům co do útlu Palestinců.

11. září minulého roku trvala intifáda už téměř rok a zaklesla se do podoby vyčerpávající války. Po 11. září dal George Bush Šaronovi zelenou k brutálnějším represím intifády ve jménu války proti terorismu. Americká intervence byla po té omezena na zajištění jednostranného příměří ze strany OOP a Palestínské samosprávy a nátlak na Arafata, aby uvěznil a rozbil všechny bojovníky odporu stojících mimo jeho stranu Fatáh (tedy např. Hamás, Islamský džihád, PFLP). Hnutí odporu odpovědělo zvýšením počtu sebevražedných bombových útoků v Izraeli, troufalejšími případy židovských osad a nakonec i účinnějšími útoky na okupační izraelskou armádu.

Intifáda se ukázala být silnější než Šaronova reputace i odhodlání; jeho výzva všem

izraelským židům – totiž, že jim může zajistit bezpečí použitím síly – se ukázala jako naprosto iluzorní. Jeho podpora se propadla z 80% loni v létě na 45% letos v březnu.

Ztratil podporu na všech stranách. V posledních týdnech března se židovské obyvatelstvo v Izraeli polarizovalo jako nikdy předtím. Jako houby po dešti vyrostlo hnutí rezervistů proti okupaci. Od září 2000 téměř tisíc vojáků a branců oznámilo armádním důstojníkům, že se nebudou podílet na okupaci.

Bezprecedentní patnáctitisícová mírová demonstrace se 2. března konala v Tel Avivu, následována menšími, ale přesto dosud největšími demonstracemi. Například 3 000 účastníků demonstrace 8. března v Jerusalémě vyzývaly k ukončení současné vlny izraelských invazí. Na druhé straně 50 000 lidí demonstrovalo za svržení Palestínské samosprávy a "odstranění" Jásira Arafata z Palestiny.

Šaron se rozhodl přidat se k pravičáckým silám ve své vládě. Koncem února zašel Šaron hodně daleko – k vraždám "podezřelých" aktivistů a bombardování budov Palestínské samosprávy, OOP a Hamasu, což bylo příznačné pro izraelské krvavé potlačování legitimního palestínského odporu od počátku Intifády v září 2000. To však dále rozšířil na frontální útok proti palestínským civilistům v utečeneckých táborech, jež představují organizační centrum a masovou základnu podpory Intifády.

Po týdnu masového vraždění a mrzačení Spojené státy vyzvaly Izrael ke stažení jednotek, ale neudělali nic, když Šaron tuto výzvu ignoroval. Z obav, že masové demonstrace po celém Středním Východě znemožní jakoukoliv koalici proti Iráku v tomto regionu, Bílý dům předstíral, že proti Izraeli zasáhl. Hlavním výsledkem Pellowy návštěvy oblasti bylo vymáčení odsouzení sebevražedných útoků od Arafata.

Co chce Šaron dosáhnout? Šaron má za cíl protlačit doma svůj nový útok proti Palestincům pomocí úsilí o konferenci s "umírněnými arabskými vůdci" bez Arafata, aby souhlasili s dohodou podle Šaronových představ. To by ovšem prakticky byly dohody na základě poměrů před dohodami z Oslo s vrstvou poarafatovských vůdců OOP. Pro palestínskou stranu by to znamenalo vzdát se práva uprchlíků na návrat, přistoupit na více "bezpečnostních zón" pro IDF (Izraelské obranné síly) a existenci osad navěky. Jinými slovy OSN udržovaný "stát" bez suverenity svého vzdušného prostoru, hranic a velké části území mimo kontrolu Palestínské samosprávy.

Vražedné represe a tyto diplomatické iniciativy jsou navzájem propojené a představují jediný celek. Připomíná to první měsíce roku 1993. Od února do května 1993 Izrael zahájil nejkrvavější represe první Intifády bezprostředně po úspěšných operacích Hamásu; bylo zabito nejvíce lidí od roku 1967. Tisíce Palestinců byly uvězněny, stovky vyhnány do Libanonu, Pásmo Gazy bylo hermeticky uzavřeno. Přesně v té době v Norsku začala tajná jednání mezi Izraelem a Palestinci, jež v září 1993 vedly k dohodám z Oslo.

Logika Operace obranný štít naznačuje, že dalším krokem má být rozbití Palestínské samosprávy a opětovné nabytí plné kontroly Západního břehu a Gazy Izraelem. To by zahrnovalo porážku a odzbrojení 30 000 bojovníků Palestínské samosprávy a permanentní obsazení Západního břehu a Gazy. Mnoho lidí z krajní pravice v Šaronově vládě prosazuje toto řešení nebo dokonce vyhnání Palestinců ze Západního břehu.

Takový krok však odmítá většina vysokého velení izraelské armády a tajných služeb. Armáda je již podlamována rostoucím hnutím rezervistů, kteří odmítají být nasazeni na Západním břehu a provádět rozkazy, vraždit děti a neozbrojené demonstranty. Armáda ví, že by čelila občanské válce ve svých vlastních řadách, pokud by se snažila donutit rezervisty permanentně okupovat celý Západní břeh a mít zodpovědnost za jeho správu.

Bushova vláda ví, že rozbití Palestínské samosprávy a Arafata by znamenalo konec všem

snahám o získání kterékoliv arabské vládnoucí třídy na Středním Východě, aby se upsalý jeho chystanému útoku na Irák. Naopak, arabské vlády vědí, že totální válka za rozbití Palestinské samosprávy by podpálila sud prachu v podobě vzteku jejich vlastního lidu. Přesně jako Madridská konference v roce 1991 (předchůdce dohod z Oslo) byla "odměnou" místním arabským státům za jejich podporu USA ve válce v zálivu proti Iráku, tak i podpora USA pro Saudský plán a rezoluci OSN je jen úplatkem za povinnost s blížícím se útokem na Irák.

Jaký "mír" lze vnútit poražené Palestinské samosprávě a OOP? Pod svým vedením Jásir Arafát přivedl palestinský lid na pokraj katastrofy. Kombinace partyzánské války, buržoazní diplomacie, zkorupovaného klientelismu a brutální represe vůči jeho oponentům zajistila, že Arafatovo "vedení" nad palestinským lidem vedlo k úplnému neúspěchu co do zajištění práva na sebeurčení. Jakákoliv "mírová dohoda", která neodstraní osady z pásma Gazy a velkých částí Západního břehu, jednoduše garantuje další výbuchy. Každý pokus Arafata legitimizovat svou existenci a vzestup nějakou "konečnou dohodou", která uznává palestinský "stát", pravděpodobně způsobí občanskou válku mezi Palestinci.

Saudský mírový plán má nevysovenou podporu Bushe a států Perského zálivu. Jeho přitažlivost pro Izrael spočívá v ukončení jeho ekonomické a diplomatické izolace od zbytku regionu a nabízí vidinu bohatých kontraktů, jež by ve střednědobé až dlouhodobé perspektivě zachránily jeho ochromenou ekonomiku.

OOP uvítalo návrhy OSN a Saudské Arábie. Ty jsou ale stejnou pastí, jako byly dohody z Oslo. Pokud se Saudský plán zavazuje k úplnému stažení Izraele do hranic před rokem 1967, včetně zrušení osad (nebo jejich postoupení pod palestinskou jurisdikci), pak je odsouzen k neúspěchu, neboť jej Izrael neschválí. Pokud je mír "dohodnutelný" na oplátku za to, že současná (nebo větší) soustava nesouvislých bantustanů Palestinské samosprávy bude označena za "stát" ze strany "mezinárodního společenství" a Izraele, a tento stát nemůže nechat uprchlíky vrátit se domů, pak je to recept pro budoucí intifády a občanskou válku.

Dva státy žijící v harmonii a spravedlnosti je chiméra. To, co nyní fakticky máme je dvoustátní řešení, jež je slučitelné s existencí státu Izrael jako výhradně židovského státu. Jediné spravedlivé řešení musí zahrnovat rovná práva na občanství pro židy i Araby a právo palestinských uprchlíků vrátit se do své původní země. To znamená stát, v němž jsou si židé a Arabové rovni, tedy nikoliv stát, jež se definuje jako specificky "židovský" nebo "arabský".

Jinak bude pokračující existence izraelsko-židovského státu, i vedle palestinského státu, záviset na zachování rasistických zákonů o občanství a vyloučení milionů Palestinců z jeho území. Toto řešení je na míle vzdáleno tomu, aby poskytovalo základnu pro trvalý mír, nýbrž může pouze odsoudit celou oblast k dalším kolům represe a války.

Rozbití sionistického charakteru současného státu Izrael je jedinou základnou, na které může být postaveno budoucí spravedlivé řešení současného konfliktu. Bez toho nemůže být žádné právo Palestinců na návrat, bez toho nemůže být konec rakoviny osad v těle Palestiny. Opak je také pravdou: odmítnutí požadavku na odstranění osad (a tudíž i izraelských vojsk) a za právo Palestinců na návrat může pouze potvrdit protipalestinský, antidemokratický charakter Izraele.

Jen socialistická světská republika celé Palestiny – která má práva pro všechny a výsady pro nikoho, založená na jednotě židovské a arabské dělnické třídy a drobných zemědělců, znárodnění půdy a vyvlastnění velkého byznysu a finančnictví – může Palestině přinést mír a spravedlnost. Bez spravedlnosti žádný mír být nemůže.

II.

Za nejdůležitější z mnoha důvodů pro vypuknutí druhé palestinské Intifády v září 2000 je třeba brát obrovské rozšíření židovských osad na Západním břehu a v pásmu Gazy.

Dohody z Oslo z roku 1993 podespané OOP a Izraelem měly smířit palestinské aspirace na sebeurčení a státnost s existencí Izraele. Fakticky však v následujících 7 letech došlo k agresivní politice rozšíření a konsolidace osad. Více arabské půdy bylo převzato Izraelci a více palestinských domovů bylo buldozery srovnáno se zemí, více výhradně židovských silnic bylo vybudováno skrznaskrz palestinskými územími a více přírodních zdrojů, např. vody, bylo obsazeno a určeno pro výhradní užívání osadníků.

Navíc rostoucí počet osadníků vedl ke stále větším omezením pohybu Palestinců na přilehlých územích. Provokativních a násilných akcí židovských osadníků vůči jejich arabským "sousedům" během tohoto období přibýlo. Kromě toho byla území pod plnou nebo částečnou kontrolou nové Palestinské národní správy na Západním břehu a v pásmu Gazy malá, izolovaná a odtržená od Jeruzaléma, politického a kulturního centra Palestinců.

Když si Jásir Arafat a Jicchak Rabin v září 1993 potřásli rukou na trávníku Bílého domu, žilo na Západním břehu a v Gaze kolem 115 000 židovských osadníků. V době vypuknutí druhé Intifády o sedm let později jich bylo více než 200 000. Zprávy naznačují, že dalších 1 500 rodin (17 000 lidí) k nim přibýlo během roku 2001, přičemž jen něco přes 400 rodin osadníků se v důsledku Intifády přestěhovalo zpět do Izraele. 145 osad a jejich sousedních teritorií nyní pokrývá velké části Západního břehu. V současnosti 59% Západního břehu je oficiálně pod izraelskou civilní a bezpečnostní kontrolou. Dalších 23% je pod palestinskou civilní kontrolou, ale izraelskou bezpečnostní kontrolou. Na zbytku území vládne Palestinská samospráva.

Gaza, jedno z nejlidnatějších území na světě, je domovem 1 178 000 Palestinců, 33% z nich žije v utečeneckých táborech zřízených OSN. Gaza je také domovem 6 900 židovských osadníků. Přesto Izraelem kontrolovaná území a osady zaujímají kolem 40% území Gazy. Izrael kontroluje všechny vnější hranice, hraniční přechody a hlavní silnice v Gaze.

To vše se stalo i přes "mírový proces", přestože rezoluce OSN vyzývají ke stažení Izraele z území okupovaných od roku 1967 a že jsou osady proti mezinárodnímu právu a formálně se proti nim staví prakticky všechny vlády, včetně vlád USA a Evropské Unie.

Nedávno USA podporovaný výbor pro zjištění faktů vedený bývalým americkým senátorem Georgem Mitchellem, zřízený, aby posoudil příčiny Intifády, doporučil v květnu 2001, aby izraelská vláda zmrazila veškeré osadnické aktivity, včetně přirozeného růstu existujících osad kvůli jejich provokativnímu charakteru a utlačovatelským následkům pro Palestince.

Masivní a zrychlená expanze osad není žádná náhoda, byla totiž Izraelem záměrně ponechána mimo dosah mírového procesu z Oslo. Když 5. října 1995 premiér Jicchak Rabin představoval druhé dohody z Oslo Knessetu (izraelskému parlamentu), pronesl: "Chci vám připomenout, že jsme přijali závazek a dosáhli jsme dohody. Učinili jsme závazek Knessetu nevykořeňovat žádné osady v rámci Přechodné dohody, nezmrázovat jejich budování ani přirozený nárůst."

Ačkoliv Palestinská samospráva trvá na tom, že na základě dohody nemá Izrael napomáhat budování dalších židovských osad na okupovaných územích, fakticky je jejich víra ponechána na vyjednávání o "konečném statutu", jehož se mělo dosáhnout v pozdější fázi. Fakt, že s tím Arafat souhlasil, je jen další z mnoha osudných trhlin v dohodách z Oslo.

Dvě hlavní sionistické strany v praxi souhlasily s rozšířením osad, jelikož židovské přistěhovalectví leží v samém srdci sionistického státu. Od svého založení silou zbraní v

letech 1947-48 byl Izrael schopen udržet svůj koloniální projekt pouze vtačováním neustálého přílivu židů z celého světa; odtud plyne právo všech židů stát se občany Izraele (zatímco Palestinci, vyhnáni ze své země, aby jim uvolnili prostor, takové právo nemají).

Samotný Izrael nabízí jen malé příležitosti, aby uspokojil aspirace přistěhovalců. Aby zabránil rozpadu sionistického bloku na rozhádané třídy a navzájem bojující etnické skupiny, prosazuje osady jako způsob předcházení občanské nespokojenosti. Židovští osadníci pak získají výsady na úkor Palestinců.

Za vlád Strany práce premiérů Perese a Rabina došlo do roku 1996 k nárůstu osad o 43%. Když se v letech 1996-8 k vládě dostal Likud, tento proces pokračoval. Premiér Netanjahu zvedl stavidla rozšiřování židovských osad – tvrdil, že to má uspokojit jejich potřebu přirozeného růstu. To vedlo k tomu, že se během dalších dvou let roztrhl pytel s ilegálními osadami. Osadníci založili 42 neoficiálních osad, z nichž bylo později zrušeno ani ne deset.

Netanjahu uvolnil 200 milionů amerických dolarů k finančnímu zatraktivnění stěhování Izraelců do osad. Osadníci platí nižší daně z příjmu a podnikatelé dostávají dotace ve výši minimálně 20% jejich investice. Netanjahu také urychlil legalizovanou krádež arabských domovů a půdy a rozšíření osad ve východním Jeruzalémě jako způsob změny faktických poměrů na místě. Tím podkopal diskuse o budoucím "konečném statutu" Jeruzaléma.

Ač Strana práce stejně jako Likud prosazovala rozšíření osad, Likud to prosazuje otevřeněji, neboť se jeho voličská základna částečně rekrutuje z tisíců nedávných přistěhovalců z Východní Evropy a bývalého Sovětského svazu, kteří jsou povzbuzováni ke stěhování se na okupovaná území kvůli nedostatku pracovních míst v Izraeli samotném.

Izraelský premiér Ariel Šaron, po desetiletí horlivý zastánce osadníků, řekl, že se židovské osady budou rozšiřovat, aby se přizpůsobily "přirozenému růstu populace". Podle údajů Ústřední statistické kanceláře dostalo více než 6 000 domů vládní povolení nebo se už stávají na Západním břehu a v Gaze. Nicméně, výzkumníci amerických a izraelských lidskoprávních organizací zjistili, že již nyní je v osadách přes 3 000 prázdných bytových jednotek, více než dost pro "přirozený nárůst populace" na roky dopředu.

Od nástupu Šarona k moci vyrostlo poblíž zavedených osad 15 neformálních základů. Mnoho z nich vybudovali náboženští fanatici (mnoho z nich z USA), kteří sami sebe chápou jako přední linii sionistických válečníků, "požadujících zpět" biblickou půdu, která – jak věří – byla "ukradena" židům před tisíci lety a kteří nebudou spokojeni, dokud všichni Palestinci na "jejich" půdě nebudou vytačeni. Není pak divu, že jsou osadníci a osady mnoha Palestinci chápány jako legitimární cíle útoků během Intifády. Zatímco Fatah oficiálně a OOP obecně neútočí na osadníky, ale na izraelskou armádu, Hamas a Islámský Džihád je vidí jako první linii sionistických okupačních sil. Ve skutečnosti je mnoho osadníků po zuby ozbrojených a během Intifády zabili už desítky Palestinců z okolních arabských farem.

Hamas útočí na osadníky na cestě do práce a do školy. Dvacet z 85 Izraelců zabitých během povstání byli osadníci. V nedávných měsících islámští partyzáni zahájili přímo přepady osad, dokonce pronikli přes jejich obranné ploty a zabili několik osadníků. Nedávno při útocích na osadníky spolupracoval i Fatah. Marwan Barghouti, vůdce milicí Fatahu Tanzim na Západním břehu, řekl: "Dosašli jsme toho, že životy osadníků jsou velmi obtížné. Jejich osady se staly vojenskými bunkry spíše než domovy. Náš vzkaz je jednoduchý: izraelská lidé se nebudou cítit bezpečně, dokud budou okupovat naše území."

Revoluční socialisté věří, že je naléhavě třeba ozbrojená obrana Palestinců proti židovským osadníkům. Sebevražedné útoky na civilisty v Izraeli jsou reakční a kontraproduktivní, přinejmenším proto, že brzdí nezbytnou snahu prosazovat bojovnou, demokratickou a socialistickou opozici proti sionismu uvnitř židovské dělnické třídy.

Nelze ospravedlňovat útoky na nevinné civilisty tímto způsobem. Avšak osadníci mohou být a čini ze sebe legitimární cíle kvůli roli, jež hrají na Okupovaných územích. Avšak ofenzivní kampaň malých partyzánských jednotek jako klíč k porážce sionistických okupačních sil je kontraproduktivní. Vojenská síla Izraele a všeobecný nedostatek sebeobránných organizací v palestinských městech a vesnicích znamená, že takové akce nutně podnítky masivní útoky na palestinské obyvatelstvo.

Již nyní je těsná většina lidí v Izraeli pro zmrazení rozšiřování osad jakožto cenu za mír; menší počet lidí je pro jejich zmenšení nebo úplné zrušení. Existují mezinárodní kampaně, jež se snaží bojkotovat zboží vyrobené v židovských osadách a prodávané v zahraničí jako "izraelské zboží". Mnoho lidskoprávních aktivistů pravidelně protestuje proti zabírání půdy a budování osad.

Za požadavek zrušení osad je třeba vybudovat jednotné masové hnutí, zahrnující palestinské odbory, komunitní a lidskoprávní skupiny, které bude využívat stávek, demonstrací, okupací půdy a mezinárodního bojkotu. Bez obratu v izraelské politice v otázce osad se nemůže palestinské sebeurčení stát realitou a zcela jistě přijdou další intifády.

III.

Během a po založení státu Izrael v roce 1948 bylo jeho území etnicky vyčištěno od 800 000 Palestinců. Byli přeměněni z občanů na uprchlíky. Tito uprchlíci a jejich potomci jsou největší a nejdéle existující skupinou uprchlíků na světě – přes 3,7 milionu je registrováno OSN a další asi 2 miliony je neregistrovaných.

Majetek uprchlíků byl ukraden, většinou se stal státní půdou v držení kolektivních farem kibuců a mošavů, a tato půda může být podle izraelských zákonů užívána pouze izraelskými židovskými občany. Navíc známý izraelský zákon o návratu odebral jakákoliv občanská a domovská práva nežidovské populaci, vyhnáné z jeho území během války v letech 1947-49, zatímco zároveň uděluje jakékoliv židovské osobě na světě právo zažádat o automatické občanství při příjezdu do země.

Většina palestinské arabské populace byla soběstačnými rolníky nebo nájemci půdy. Jejich vyhnání z domovů a konfiskace jejich majetku je ponechala jejich přežití závislým na charitě, mezinárodní pomoci nebo otročké práci. Více než 50 let po Nakbě (katastrofě) stále žije mnoho z nich v odlidštěných utečeneckých táborech.

Proč přetrvává problém uprchlíků? Rezoluce OSN č. 194, přijatá v prosinci 1948, podmínila členství Izraele v OSN zavedením práva uprchlíků na návrat, když říká: "...uprchlíkům, kteří si přejí návrat do svých domovů a žít v míru se svými sousedy, má být umožněno to učinit v nejbližší prakticky dosažitelné době... za majetek těch, kdo se nerozhodnou pro návrat, má být vyplacena kompenzace." Izrael se bránil dosažení dohody o návratu uprchlíků a trval na tom, že k němu musí dojít teprve v kontextu všeobecné mírové dohody, v níž arabské státy uznají stát Izrael. Tato neústupnost měla dva důvody: zabránit, aby se hranice z roku 1948 staly stálými hranicemi Izraele (což se zdálo mnoha Izraelcům neuspokojivé); a přeměnit výsledky etnické čistky ve fakt, který by museli arabskými státy akceptovat – tedy "vyřešit" problém uprchlíků na úkor okolních arabských států i uprchlíků samotných. Tato situace přetrvává dodnes.

Kde uprchlíci skončili? V roce 1948 byla polovina až dvě třetiny arabského obyvatelstva Palestiny odsunuta. Z malého počtu (méně než 100 000) těch, kteří zůstali pod izraelskou nadvládou, bylo většině uděleno izraelské občanství – ačkoli vyhnání pokračovalo až do

začátku 50. let pod záminkou odstranění "infiltrátorů".

Různé diskriminační pozemkové zákony a zákon návratu vytvořily právní kategorii "v současnosti nepřítomného"; to jest Arab, který utekl ze svého původního domova do oblastí (obvykle nedalekých), jež se postupně staly součástí Izraele. Tyto zákony znamenaly zabavení jejich majetku navzdory tomu, že měli izraelské občanství a v zemi nadále žili. Oni a jejich potomci jsou jedním z faktorů v debatě kolem "práva na návrat".

Největší počet uprchlíků, asi polovina z celkového počtu, byl vyhnán do těch částí země, které sionisté v roce 1948 nezabrali: na Západní břeh a do pásma Gazy (jednoho z nejhudších a nejhustěji obydlených území na světě), které byly pod jordánskou, resp. egyptskou nadvládou. Ty jsou od roku 1967 okupovány Izraelem.

Během okupace a až do nedávného "uzavření" palestinských oblastí Izraelem, které je efektivně odtrhlo od zbytku světa, izraelská ekonomika intenzivně využívala otrockou pracovní sílu z okupovaných území. Mnoho Palestinců se vydávalo na dlouhou celodenní cestu ze svého uprchlického tábora pracovat do té samé země, ze které byli vyhnáni – přitom museli projít řadu kontrolních stanovišť a restriktivními "bezpečnostními" a protipřístěhovaleckými opatřeními. Pro ně "právo na návrat" není požadavkem na návrat do země, od které byli odděleni po více než 50. let – je to požadavek na plná občanská, národnostní, politická a ekonomická práva v zemi, ve které dosud žijí.

Menší počet uprchlíků se ocitl v Sýrii a na Východním břehu Jordánu, kde získali právo na trvalý pobyt (a v případě Jordánska i občanství). Následné ekonomické stěhování mezi západním a východním břehem řeky Jordán postupně zvýšilo počet Palestinců v Jordánsku natolik, že zde nyní představují většinu obyvatelstva. Mimo historické území Palestiny je největší palestinské uprchlické obyvatelstvo v Libanonu, kde čítá přes půl milionu. Aby nenarušili demografickou rovnováhu Libanonu a Francií vnucený konfesionalní politický systém, opírající se o fiktivní křesťanskou většinu, bylo převážně muslimským Palestincům znemožněno pracovat ve více než 70 uvedených profesích, jsou jim upírána práva trvalého pobytu a jsou vystaveni složitému režimu právní diskriminace, jež má povzbudit jejich vystěhování ze země.

Došlo také k další migraci a vyhánění. Od 50. let se Palestinci vystěhovávají do dalších arabských států, obzvláště do na ropu bohatých zemí Perského zálivu a Arabského poloostrova, do Severní Ameriky, Evropy a Austrálie při hledání ekonomických příležitostí, odpíraných jim v jejich hostitelských zemích. Palestinci byli vyhnáni ze Západního břehu po izraelské okupaci v roce 1967; z Jordánska v roce 1970 během potlačení Organizace pro osvobození Palestiny (OOP) králem Husseinem; z Libanonu po izraelské invazi v roce 1982; z Kuvajtu po jeho "osvobození" americkým imperialismem v roce 1991; a z Libye jejich údajným přítelem a ochráncem plukovníkem Kadáfím. Stejně jako evropští židé v první polovině dvacátého století, jsou Palestinci neustálými oběťmi pogromů a masakrů a těší se velmi malé bezpečnosti v kterémkoliv z míst jejich exilu.

Zdá se až neskutečné, jak se Izrael snaží vyhýbat se zodpovědnosti za problém palestinských uprchlíků. Jeden z převládajících mýtů je ten, že uprchlíci z roku 1948 "nebyli vyhnáni", ale odešli na výzvu svých vlastních vůdců, aby usnadnili plán na zahnání židů do moře. Tato průhledná lež ostře kontrastuje se všemi zaznamenanými historickými fakty. Je zdokumentováno 35 masakrů, včetně nejnámějšího v Deir Jasínu, kde bylo chladnokrevně zavražděno 250 neozbrojených civilistů. Popírat toto je jasným přepisováním dějin.

Další běžnou námitkou je to, že přijetí a opětovná integrace uprchlíků mělo být starostí arabských států. Konec konců Izrael integroval ekvivalentní počet židů z arabských zemí záhy po roce 1948, mnoho z nich bylo ze země jejich původu vytlačeno podobně nechutným

způsobem. Proč tedy nemohou arabské státy převzít zodpovědnost za své arabské bratry, jako to udělal Izrael s vyhnanými židy? Socialisté musí naprosto odmítnout tento princip "výměny obyvatelstva", pošlapávající národnostní práva všech národů bez výjimky. Jeden zločin neomluvá ty ostatní.

Dalším argumentem je, že je "návrat" ekonomicky a logisticky nemožný. Tento argument je však naprosto falešný. Demografické studie Izraele ukazují, že 78 procent Izraelců žije na 14 procentech území v hranicích Izraele před rokem 1967 a že právě zbývajících 86 procent území Izraele, na kterých žije 22 procent Izraelců, z většiny patřilo uprchlíkům. Z těchto 22 procent izraelského obyvatelstva žije 91 procent (20 procent z celkového počtu) v centrech měst, která jsou z většiny palestinská, a zbývajících 9 procent (2 procent z celkového počtu) žije v kibucech a mošavech – jejichž obrovská většina je právě na dřívějším území, kde žili uprchlíci.

Z 530 lokalit, které byly "zabaveny obyvatelstvem" v roce 1948, je většina stále ještě úplně neobydlených nebo obydlených velice řídko, což ostře kontrastuje s přečpanými uprchlickými tábory, kde lidé žijí v nelidských podmínkách. V důsledku toho by se velká část uprchlíků mohla téměř doslova vrátit do svých původních měst a vesnic, aniž by museli vystěhovat jediného žida. Jak říká Salman Abu Sitta, prezident Společnosti pro palestinskou zemi a bývalý člen Palestinské národní rady: "Návrat 5 milionů uprchlíků a ukončení historického konfliktu zde stojí proti živobytí 8 600 obyvatel kibuců, tedy ekonomicky bankrotujícího hnutí, nyní rychle opouštěného i Izraelci samotnými".

Nadto historie Izraele jakožto státu postaveného na přistěhovalectví ukazuje, že zde nestojí žádná otázka jeho ekonomické schopnosti pohlcovat přistěhovance, pokud je k tomu politická vůle. Celkový počet uprchlíků v Gaze a Libanonu se rovná počtu ruských přistěhovalců, kteří přišli žít do Izraele v průběhu 90. let.

Skutečným důvodem proti návratu uprchlíků, který má všechny další důvody skrytý, je to, že by to podkopávalo charakter Izraele jakožto z definice židovského státu. Je nesporné, že by masový návrat uprchlíků do jejich bývalé země podkopával nynější židovskou většinu uvnitř Izraele v hranicích z roku 1967. Vyskytují se i argumenty, že by se návrativší uprchlíci nevyhnutelně "pomstili" na nynějších místních židovských obyvatelích nebo že by jinak utlačovali židovskou menšinu nebo se jí pokusili "nahnat do moře".

Tento argument je samoúčelným prorocťvím, jež pomíjí otázku národnostního útisku, zodpovědnosti utiskovatelského národa (Izraele) za důsledky útisku a možnost odstranění národnostního útisku. Čím déle je lid národnostně utlačovaný, tím spíše jejich spravedlivé národní rozhořčení bude nalézat výraz v národnostní nenávisti.

Pokud může být charakter Izraele jakožto židovského státu udržen jen popřením práv dalšího národa, pak toto není národní charakter, jež by socialisté měli bránit. Socialisté by měli podporovat právo na sebeurčení Palestinců. Plynutí času neodstraní toto právo, pouze zdůrazní jeho vážnost. Ale co je nejdůležitější, právo uprchlíků na návrat je národnostním právem, jež je klíčovou součástí vykonávání jakékoliv práva palestinského lidu na sebeurčení.

Palestinský lid je utlačovaný jako národ, nikoliv pouze proto, že trpí izraelskou okupací – jejich národnostní útisk a jejich národní boj proti němu časově předchází rok 1967 o dvacet let. Jsou utlačováni jako národ, protože je jim odepřeno jejich právo na sebeurčení v jejich historické mateřské zemi státem založeným na principech židovské výlučnosti. Jde tu nejen o společenské vyloučení Palestinců na okupovaných územích nebo uvnitř samotného Izraele ve stylu apartheidu, ale i o fyzické vyloučení palestinské diaspory.

Navrhovaná "řešení" problému uprchlíků, která odmítají právo návratu a dovolávají se jen

finanční kompenzace, ekonomické integrace a znovuosazení Palestinců, si uvědomují jen jeden aspekt jejich osobních práv, avšak ignorují jejich národnostní práva. Tato řešení mohou zlepšit hospodářskou situaci uprchlíků, ale nevyřeší problém jejich národnostního útisku. Neodstraní ani jejich sebeidentifikaci jako příslušníků palestinského národa, jak demonstruje existence ekonomicky integrované palestinské komunity v Jordánsku a v Sýrii.

Vezměme si příklad Pásma Gazy. Jeho uprchlíci obyvatelé nemají žádný záměr masově odejít z Gazy kamkoliv mimo území historické Palestiny, což vylučuje jejich usazení se v jiných zemích. Řešení, které jim nabízí finanční kompenzace jako náhradu za to, že se zřeknou návratu (v tomto kontextu dvoustátní řešení), se rovná více než urážlivým drobkům mezinárodní pomoci neokoloniálnímu slumu, ještě k tomu obrovsky závislému na izraelské ekonomice. To by neodstranilo jejich národní rozhořčení a nevyřešilo by to tudíž ani národnostní konflikt.

"Řešení", opírající se o kombinaci kompenzací a přesídlení, by však nutně muselo přesídlit uprchlíky do zemí dále od jejich historické mateřské země, než kde nyní žijí, pokud by mělo mít vůbec nějaký účel. Můžeme docela bezpečně předpokládat, že by uprchlíci tomuto "řešení" oponovali zuby nehty a vzdorovali jeho uvedení do praxe. "Přesídlení" by se proto rovnalo státem vedenému pogromu, podporovanému zárukami "mezinárodního společenství", to jest světového imperialismu.

Ne všichni uprchlíci by se rozhodli vrátit se do své původní země ani v případě dohody, jež by uznávala jejich nezadatelné právo na návrat. To je však jejich volba. Jde tu nejen o princip osobních práv velkého počtu vyhnaných, ale také o národnostní práva utlačovaného národa určit svou vlastní národní budoucnost.

IV.

Skupina Workers' Liberty je na britské levici známá svou podporou sionismu. Usiluje o sloučení práva Palestinců na vlastní stát s právem Izraele existovat uvnitř "bezpečných hranic". Tak jako většina sionistické levice v Izraeli nevycházejí z palestinské potřeby spravedlivého míru, ale z potřeby Izraele na "bezpečný mír". Jejich poslední brožurka¹⁾ proto argumentuje za "dvoustátní" řešení konfliktu mezi Izraelem a Palestinci. Ta říká, že právě toto je "jediným řešením, jež počítá s právy obou stran konfliktu, a proto je jediné rozumné a pokrokové řešení palestinsko-izraelského konfliktu." Autoři podporují "nezávislý palestinský stát vedle Izraele", a důrazně brání právo Izraele na existenci v oblastech, kde tvoří izraelští židé většinu.

S tímto argumentem okamžitě vzniká problém. Izraelci vytvořily většinu židovského obyvatelstva v Palestině násilným vyhnáním palestinských Arabů v letech 1947-49 a upřením práva na návrat na území svého původu jim a jejich rodinám. Zároveň na základě zákona o návratu mají židé jakékoliv státní příslušnosti nárok na izraelské občanství při příjezdu do Izraele, i když tam předtím nikdy nebyli.

Tento rasistický zákon o občanství je základem pro udržování židovské většiny obyvatelstva v Palestině. Kdyby Palestinci měli dovoleno se vrátit, pak by pochopitelně a ospravedlnitelně za každého demokratického systému hlasovali proti svému postavení jako občanů druhé kategorie a tudíž i proti státu, jež se definuje jako výhradně židovský.

1) "Dva národy, dva státy – socialisté a Izrael/Palestina", brožurka Workers Liberty, Říjen 2001

Tato historická realita musí být východiskem pro každou socialistickou odpověď na konflikt mezi Izraelem a Palestinci. Špatné zacházení Izraele s Palestinci není jednoduše jen důsledkem špatné politiky sledované reakčními pravicovými vládami. Je přímým následkem ustavení židovského státu v Palestině.

Jedinou cestou, jak mohl Izrael vytvořit židovskou většinu obyvatelstva na svém území, bylo vyhnat miliony Palestinců, zabránit jejich návratu, zbavit je vlastnictví půdy a zahájit sérii krvavých válek proti všem Palestincům, kteří tomu vzdorují. Je to pokračování této politiky, jež dnes vede k násilnému osidlování palestinské půdy na Západním břehu, spojenému se srovnáváním domů Palestinců se zemí, s diskriminací v přístupu k dodávkám vody a režimem stálých vojenských represí. Není to pouhá krvavá odchylka, ale logické a nunté rozšíření principů, jež tvoří základ izraelského státu.

Jediné spravedlivé řešení musí zahrnovat rovnoprávné občanství pro židy i Araby a právo palestinských uprchlíků na návrat do země jejich původu. To znamená stát, ve kterém jsou si židé a Arabové rovni, ne stát definující se jako výslovně "židovský" nebo "arabský".

Pokračující existence izraelského židovského státu, dokonce i vedle palestinského státu, by závisela na udržování rasistických zákonů o občanství a vyloučení milionů Palestinců z tohoto území. To je velmi vzdáleno něčemu, co by poskytovalo základnu pro trvalý mír, spíše to může odsoudit celý region k dalším kolům útlatu a války.

Jako kdyby to mělo prokázat její argumentaci, brožurka skupiny Workers Liberty rychle dospěje k závěru, že podpora židovského státu v Palestině vyžaduje obranu izraelské rasistické politiky v otázce občanství. Autor většiny článků v brožurce, Sean Matgamna, přijímá názor, že by návrat Palestinců zpochybnil základy židovské identity Izraele – tudíž odmítá právo na návrat. V úvodu brožurky, napsané letošního 19. října, popisuje požadavek na právo Palestinců na návrat do Izraele jako "kolektivní znovuosídlení území nyní obývaných izraelskými židy, z nichž většina se zde narodila".

V následujícím článku "Původ konfliktu" explicitně odmítá právo Palestinců na návrat: "právo na návrat" v jeho přímém smyslu je požadavkem, aby se události 20. století v Palestině odestaly, aby byl film dějin přehrán pozpátku. Je nepředstavitelné, že by s tím Izraelci dobrovolně souhlasili. Takový požadavek by byl přinejlepším požadavkem, aby židovský stát přestal si sám sebe chápat jako židovský – nejen aby se stáhl ze Západního břehu a Gazy a zanechal diskriminační a šovinistické praxe, ale aby přestal být státem odlišného izraelsko-židovského národa. To není o nic realističtější než výzva k tomu, aby britský, francouzský, německý nebo irský stát přestaly být britským, francouzským, německým nebo irským, výzva zcela odlišná od ospravedlnitelné výzvy, že by měly pustit do země více uprchlíků a přistěhovalců. 'Právo na návrat' se proto v praxi stává 'požadavkem' na dobytí a zničení Izraele."

To je mimořádná pasáž na to, že byla napsaná někým, kdo o sobě tvrdí, že je demokrat nebo dokonce socialista. Především zde Matgamna připouští, že demokratické právo Palestinců na návrat na území, kde žili před padesáti lety, je v rozporu s existencí židovského státu v Palestině. Jak pak může na tomto základě očekávat trvalý mír? Jak může dojít k "rozumnému, spravedlivému a pokrokovému" řešení nebo trvalému míru, dokud jsou miliony Palestinců vyřazeny? Tento argument pouze prokazuje, že celá myšlenka dvoustátního "řešení" je utopická a reakční.

Také jasně z této pasáže plyne, že Workers Liberty vlastně upřednostňuje práva jedné skupiny nad druhou – "právo" izraelských-židovských lidí zachovat si většinu zabezpečenou skrze válku, obsazení půdy a rasistické zákony má přednost před právem na návrat více než tří milionů uprchlíků, žijících v bídě v Libanonu, Jordánsku, na Západním břehu a v Gaze.

Důvody, které proto uvádí, jsou ty, že každý národ jako Francie, Německo, Irsko atd. má právo na národní sebeurčení a že to musí zahrnovat právo na vlastní stát. Brožurka říká, že odepření tohoto práva pro izraelské židy znamená specifikovat je jako ty, kdo mají menší práva než jiné národy. Říká, že "skrytý předpoklad je ten, že izraelský židovský národ je nelegitimní národ a proto nemá stejná práva jako další národy."

Toto je nebezpečný a nečestný argument. Samozřejmě, že nejsou žádné "nelegitimní národy" – samu tuto představu mohou mít pouze nacionální šovinisté nebo rasisté. Je ale rozdíl mezi národem a národním státem a stát Izrael byl vytvořen za velmi specifických okolností – vyhnání milionů Palestinců a dobytí jejich země. Revoluční socialisté nenavrhují převrátit tento zločin naruby a vyhnat naopak izraelské židy, ale pouze dovolit Palestincům se vrátit.

Namísto toho, aby vycházela z legitimních demokratických národních práv palestinského lidu, skupina Workers Liberty vychází z představy, že právo na národní stát je abstraktním dobrem, jež bychom měli podporovat ve všech situacích. Naopak, revoluční socialisté podporují právo národa na sebeurčení jen tam, kde to není realizováno na úkor práv dalšího národa.

Například "právo" bílých Jihoafričanů na stát nemá přednost před právem většinového černošského obyvatelstva volit. Proč by mělo právo izraelských židů na stát mít přednost před právy milionů Palestinců? Dokonce Matgamna použitím příkladu o Británii, Francii, Německu nebo Irsku střílí do vlastních řad. Francie není Izrael. Ale pokud by "Francie" byla vytvořena před 50 lety vyvlastněním a vyhnáním milionů jeho původních obyvatel, kteří by byli jiné národnosti, pokud by títo původní obyvatelé dosud žili těsně za jeho hranicemi v uprchlických táborech, pokud by títo lidé byli v neustálém povstání a vzpouře a domáhali se svých práv, pak by socialisté ve "Francii" i jinde zajisté obhajovali jejich právo na návrat. A pokud by si někdo z většiny "francouzských" osadníků stěžoval, že by to poškodilo jejich "právo" na národní stát, revolucionář by odhalil tento argument jako ospravedlnění rasismu a koloniální dobyvačnosti, nikoliv jako nějaký výraz "francouzské" demokracie.

Jak daleko je Workers Liberty ochotna dotáhnout tento argument ukazuje dech beroucí pasáž článku bez zjevné ironie nazvaného "Nerozřešení problému". Zde je požadavek na právo na návrat prezentován převážně britským čtenářům brožurky následovně: "...skutečným ekvivalentem by bylo, kdyby mnoho desítek milionů lidí, téměř tolik jako obyvatelstvo Británie, jen za kanálem [La Manche], požadovalo kolektivní právo 'znovu se zmocnit' Británie."

Tento příklad nás má zřejmě odstrašit od podpory práv Palestinců tím, že umístí čtenáře do pozice Izraelce, který se dívá na Palestince s nenávistí a obavou? Snaží se apelovat na smysl čtenáře pro národní nejistotu – ohavná věc pro každého socialistického pisatele. Především to ukazuje, jak opravdu mělký je pisatelův smysl pro internacionalismus. A co kdyby to bylo platné srovnání?

Kdyby Británie násilně vyhnala a oloupila "desítky milionů" před padesáti lety a oni žili v uprchlických táborech hned za kanálem, pak by revoluční socialisté důrazně podporovali jejich právo na návrat, a pokud by to znamenalo, že by se tento ostrov nemohl již nadále popisovat jako "britský" stát, rozhodně by nám to nevadilo. Opravdový internacionalismus znamená podporu pro ukončení všeho útlaku z důvodu národnosti, nikoliv prohlašování, že by se nedávna národní a koloniální dobytí měly považovat za hotová historická fakta, aby vítězni dobytí mohli udržovat svůj rasistický národní stát.

"Argument zabiják" skupiny Workers Liberty na podporu dvoustátního řešení je to, že největší palestinská organizace, OOP to také podporuje. To je pravda – ale je to výsledek

fatální politiky ústupků Izraeli ze strany vedení OOP a zřeknutí se historických práv jejich vlastního lidu. OOP se pod vedením Jásira Arafata trvale přizpůsobovalo Izraeli: předali jména a adresy palestinských radikálů Izraelcům dokonce i během izraelské kampaně vražd vybraných palestinských aktivistů; dovolili Izraelcům se vytáčet z každé své povinnosti vycházející z mírových smluv; požadovali ukončení palestinského odporu ve prospěch pokračování rozhovorů, které nikam nevedly; použili své pozice v Palestinské samosprávě, aby demobilizovali masový odpor, zatímco sami vůdci se obohatili a pronásledovali své oponenty.

Palestinský stát, existující vedle Izraele, by byl jako Palestinská samospráva dnes – bezmocný bantustan, přenechávající všechnu skutečnou kontrolu a moc v rukou Izraele. Proto úkolem revolučních socialistů není dodávat stále nové "marxistické" omluvy pro izraelskou nadvládu v oblasti, ale bojovat za opravdové a trvalé řešení. Tím není, navzdory náznakům Workers Liberty, politika "zahnání židů do moře", ale socialistická republika bez náboženské nebo národní definice, taková, kde Arabové a židé žijí společně jako sobě rovní občané. Jedinou silou, která toho může dosáhnout, je dělnická třída, rolnictvo a městská chudina Středního východu. Čím déle bude palestinská levice o této sporné otázce mluvit neurčitě, tím spíše selhání OOP nažene hrdinskou mládež Intifády do zbraní islamistů jako je Hamás, který vskutku navrhuje reakční řešení "zahnání židů do moře".

Jak řekl Karel Marx, národ, který utlačuje jiný národ, nemůže být nikdy svobodný. Dokud bude existovat rasistický a diskriminační židovský stát na Středním východě, důsledky budou katastrofální pro Palestince i pro židy.

V.

Historická mise izraelského mírového hnutí bylo vždy zaručit bezpečnost židovského státu skrze přizpůsobení se vládnoucímu třídě regionu. To staví proti alternativní politice "jestřábů" – politice udržování "železných zdi" ohromující vojenské převahy a aliance s americkým imperialismem proti lidovým hnutím a radikálním nacionalistickým režimům. Jinými slovy, mírové hnutí aspirovalo na to být zastáncem pragmatické izraelské zahraniční a bezpečnostní politiky – nikoliv spojení se s utlačovanými Palestinci. Proto je poučné prozkoumat, jak přesně je chápán "mír" v izraelské politické řeči a proč mírové hnutí neexistovalo po tak velkou část historie státu.

Válka, která následovala po rozdělení Palestiny v roce 1948, vedla k vítězství sionistů – k vytvoření židovského státu se židovskou většinou na jeho území. To ale nevedlo k přijetí existence tohoto státu ani ze strany palestinských Arabů, kteří byli vysídleni a oloupeni, aby uvolnili místo pro nové vlny židovského přistěhovalectví, ani ze strany sousedních arabských států, které byly ve válce poraženy.

Toto bylo jediné skutečné selhání sionistického hnutí v hromadě úspěchů. Výsledek války demonstroval, že existence Izraele není vážně ohrožována vnějším vojenským nebezpečím. Podobně také klid poražené palestinské arabské menšiny, jež zbyla v Izraeli po rozdělení – což byl zlomek arabského obyvatelstva toho území před rokem 1948 – znamenal, že charakter Izraele jako židovského státu nebyl ani zevnitř vážně ohrožován.

Proto v tomto období neexistovalo žádné izraelské mírové hnutí. Široce rozšiřovanou představou bylo to, že zatímco Izrael chce mír, Arabové ne. Z tohoto pohledu "mír" znamenal přijetí existence Izraele jako židovského státu v hranicích, které získal ve válce – případně s několika uzpůsobeními v jeho prospěch. To by znamenalo, že pohlcení nebo přesídlení

palestinských uprchlíků mimo jejich historické vlasti je zásadní pro zajištění toho, aby byla v Izraeli udržena židovská většina. Znamenalo by to, že Arabové přijmou politické, územní a demografické důsledky své vojenské porážky.

Nejvíce, což je důležité, byl "mír" považován za něco, čeho má být dosaženo s existujícími arabskými státy – s jejich hranicemi z koloniálního období a s loutkovými režimy Západu bez legitimity u jejich vlastního lidu. Nemělo ho být dosaženo s beztvorou entitou bez státu, nazývanou palestinský lid – jehož existence jakožto národa odlišného od jiných arabských národů, majícího historické aspirace v zemi mezi řekou Jordánem a Středozemním mořem, byla explicitně popřena. V této otázce platil izraelský národní konsenzus – jedinou tržninou v tomto konsensu byly požadavky expanzionistických politiků na pravo i na levo politického spektra, aby se Izrael zmocnil Západního břehu a Pásmo Gazy, které tehdy byly pod jordánskou a egyptskou nadvládou. Zatímco mnozí z vládnoucího establishmentu Strany práce viděli možnost dosažení politické dohody – jak s hašemitskou jordánskou monarchií, tak dokonce i s Násirovým Egyptem – cena, kterou Izrael požadoval za mír byla příliš vysoká pro každého arabského vůdce, který by jejich přijetím riskoval, že bude svržen vlastním lidem.

A zatímco "holubičí" skupina ve vládní elitě kolem Moše Šareta měla polotajné styky s Jordánskem a Egyptem, "jestřábí" skupina kolem Davida Ben-Guriona opakovaně sabotovala jejich diplomatické úsilí pomoci vedomých akcí vojenského vystupňování podél linie příměří. Tato skupina zahrnovala také prominentní budoucí figury jako Jicchaka Rabina, Šimona Perese, Moše Dayana a Ariela Šarona – levičáky i pravičáky v dnešní politické lexikografii. Jejich snaha zabránit dohodě s arabskými státy – a s Egyptem zvláště – uspěla, když se Izrael v roce 1956 připojil k britsko-francouzskému útoku na Egypt kvůli Suezskému příplavu. To byla událost, která znepokojila arabské masy a tlačila Násira směrem ke konfrontaci s Izraelem.

Šestidenní válka z června 1967 dramaticky změnila demografický a územní obraz. V této válce Izrael vybojoval všechna zbývající území bývalého britského mandátu Palestiny a začal tak vládnout kompaktnímu, bojovnému a národně uvědomělému obyvatelstvu dvou milionů Palestinců. Navíc obsadil egyptský Sinajský poloostrov a syrské Golanské výšiny, území patřící mezinárodně uznávaným státům. Opět i tato válka a její výdobytky vyburcovaly malé rozhořčení nějakého rodičího se izraelského mírového hnutí. Byla zobrazována jako válka na obranu proti koalici arabských států, usilujících o zahnání židů do moře.

Okupovaná území byla viděna jako vyjednávací pozice pro budoucí vyjednávání s arabskými státy, pokud ne rovnou jako nedílná součást Eretz Izrael. A znovu, mír byl něčím, co mělo být dosaženo s existujícími arabskými režimy nebo vhodnou náhražkou jednající za zády Palestinců, nikoliv s Palestinci samými. Bylo to období, kdy Golda Meirová řekla svůj slavný výrok, že "není nic takového jako palestinský lid".

Dokonce válka s Egyptem a Sýrií v říjnu 1973 – která stála Izrael 2 000 obětí a kdy byly přistřižen nepřipravený – vedla ke kritice vlády za nedostatek vojenské připravenosti, spíše než za její politické selhání dosáhnout s těmito státy mír. Následný mír mezi Egyptem a Izraelem byl výsledkem politického vývoje v Egyptě, nikoliv existence izraelského mírového hnutí.

To nevzniklo až do doby, než Izrael v 80. letech zabředl do nevyhratelné partyzánské války v Libanonu, která roztržila iluze, že vojenská převaha sama o sobě může dát Izraeli záruku bezpečnosti. Teprve pak se objevilo masové izraelské mírové hnutí. A to nebylo do té doby, než v roce 1987 vypukla první Intifáda, že si Izraelci, včetně mírového hnutí, uvědomili, že je Palestince třeba brát v úvahu jako sílu právě tak jako sousední arabské režimy.

Největší a nejnámější izraelskou "mírovou" organizací je "Mír nyní" (Peace Now). Ta byla

v březnu 1978 založena 348 rezervními veliteli, důstojníky a vojáky Izraelských obranných sil. Jejich cílem bylo tlačit na vládu strany Likud, aby přinesla politicky vyjednanou dohodu s Egyptem, Sýrií a Jordánskem – frotovými arabskými státy, jež ztratily území ve válce z roku 1967. Jejich argumentem bylo to, že bezpečnost vyžaduje politickou dohodu stejně jako vojenskou převahu, a napsali ministerskému předsedovi Menašemu Beginovi, že "skutečná bezpečnost může být dosažena jen tehdy, když dosáhneme míru." Tato posedlost izraelskou bezpečností, spíše než kofeny národnostního konfliktu, byla charakteristickým rysem této skupiny a izraelského mírového hnutí jako celku.

Během vpádu Izraele do Libanonu v roce 1982 toto hnutí vyrostlo jako houby po dešti a zmobilizovalo 400 000 lidí (jednu desetinu obyvatelstva země) na demonstraci za izraelské stažení z Libanonu a zřízení vyšetřovací komise masakru Palestinců v uprchlických táborech Sabra a Šatíla, ve kterém byl Izrael zapleten (Sám Šaron je chápán jako architekt těchto jatek).

Když v roce 1987 vypukla Intifáda, "Mír nyní" argumentoval pro vyjednávání s OOP a přisuzuje si zásluhu za otevření cesty dohodám z Oslo. Ač tvrdí, že je nadstranickou organizací, byla tato skupina dlouho spojena s "holubičím" křídlem aparátu Strany práce a podporovala bývalé Stranou práce vedené vládou Ehuda Baraka, Šimona Perese a Jicchaka Rabina. Dnes cíle, které uvádí, zahrnují "stažení Izraele ze Západního břehu a Gazy k bezpečným hranicím; vytvoření palestinského státu s přísnými vojenskými omezeními; vyjednání bezpečnosti a mírových dohod mezi Izraelem a Sýrií vedoucích k bezpečnému stažení Izraele z Golanských výšin; a rezoluce o postavení nerozděleného Jeruzaléma, jež vyhoví národním aspiracím a náboženským potřebám izraelských i palestinských obyvatel."

V praxi to znamená, že jsou proti úplnému stažení Izraele do hranic před rokem 1967, že očekávají, že Palestinci přijmou hlavní město Jeruzalém, a trvají na tom, aby palestinskému státu bylo zabráněno mít zbraně a vojenské formace, jež by mohly představovat hrozbu bezpečnosti Izraele. Usilují také o vyloučení cizích (tj. arabských) vojenských sil z palestinského území. Stejně tak trvají na tom, že palestinská samospráva "má zodpovědnost vložít maximum úsilí do zmaření teroru... obnovit účinnou bezpečnostní spolupráci s Izraelem; zatknout a odsoudit v rámci plného rozsahu zákona ty Palestince, kteří provozují terorismus..."

"Mír nyní" odmítá právo uprchlíků na návrat a argumentuje, že tento požadavek je "nepřijatelnou hrozbou izraelské integrity, demografii a svrchovanosti". Místo toho argumentuje za návrat palestinských uprchlíků nikoliv do jejich domovů v Izraeli v hranicích před rokem 1967, ale uvnitř hranic budoucího palestinského státu, "jelikož židé také mají právo návratu uvnitř hranic státu Izrael", a omezují svůj program na repatriaci omezeného počtu uprchlíků do Izraele jako součást programu znovusjednocení rodin. Argumentují za "zmrazení stavby osad během mírového procesu do té doby, než bude vyjednána budoucnost území, včetně postavení osad", a že osadníci, kteří se chtějí vrátit do Izraele, by měli být finančně podpořeni, aby tak mohli učinit. Nevyzývají ale k úplnému zrušení osad – pouze říkají, že osadníci, kteří zde zůstanou "by měly pochopit, že budou podléhat palestinským zákonům a svrchovanosti", a že Izrael a Palestinci mohou vyjednat úpravu hranic, která by připojila část osad k Izraeli, zatímco jiné podstoupila palestinské kontrole.

Celkově vzato, toto činí jejich program extrémně blízko mýtické "velkorysé nabídce" Ehuda Baraka, již představil Palestincům v červenci 2000 v Camp Davidu a po jejímž zamítnutí následovalo propuknutí nynějšího povstání. Proto nepřekvapuje, že jejich reakcí na palestinské povstání v září 2000 byl pocit zrady ze strany jejich "partnerů pro mír". Zůstali velmi tiší, když vláda jejich preferovaného kandidáta na ministerského předsedu, Ehuda Baraka, ve snaze rozdrtit povstání používala surovou a nevybíravou sílu proti civilistům.

Autor Amos Oz, jeden z vůdčích myslitelů "Míru nyní", zašel tak daleko, že v únoru 2001 argumentoval, že by "holubi" měli "přezkoušet své bidýlko", že není již déle pravda, že "jedinou překážkou míru je izraelská okupace palestinských území", že Izrael předkládal nejdalekosáhlejší nabídku, kterou mohl učinit, a že palestinský národ "odmítl mír".

Další důležitou skupinou je Meretz, který sám sebe popisuje jako "izraelskou sociálně demokratickou a mírovou stranu". Jeho program se hlásí k "lidským právům, rovnosti, sociální spravedlnosti, izraelské bezpečnosti a hodnotám lidského sionismu". Stejně jako "Mír nyní", je proti jakémukoliv rozdělení Jeruzaléma nebo úplnému stažení Izraele do hranic z roku 1949, argumentující, že "zde nikdy nebyly mezinárodně uznávané hranice" a že při projednávání budoucí hranice je třeba vycházet z bezpečnostních a demografických úvah tak, aby byla bezpečnost Izrael rozšířena. Podobně argumentuje, že evakuovaná území "mají být demilitarizována a jakékoli jejich narušení opravňuje Izrael jednat podle základního práva na sebeobranu".

Zatímco Meretz volá po zmrazení rozšiřování osad, zároveň říká, že "Izrael udělá všechno, co je v jeho moci, aby ochránil své občany" v těchto územích, dokud nebude vyjednána dohoda. Meretz bojuje za zajištění toho, aby Izraelské obranné síly (IDF) obdržely "plné rozpočtové zdroje potřebné k uchování jejich síly a nadřazenosti co do kvality, technologie a počtu vojáků nad všemi armádami regionu".

Stejně tak vyzývá k návratu palestinských uprchlíků na území budoucího palestinského státu, nikoliv však na jejich území v Izraeli z hranic před rokem 1967. Jakožto politická strana se opakovaně podílela na koaličních vládách pod vedením establišmentu Strany práce, včetně té Ehuda Baraka. Určujícím rysem tohoto křídla mírového hnutí byla jeho závislost na establišmentu Strany práce, jeho argumentace za "mír" jakožto rozšíření izraelské bezpečnostní politiky, jeho závazek k vyjednání dohody a k dvoustátnímu řešení, a tudíž také k obraně židovského státu.

Dohody z Oslo byly pro toto hnutí darem z nebe, jelikož potvrdily historickou politiku tohoto křídla mírového hnutí. To z nich udělalo více méně nekritické obdivovatele vlád Strany práce, kdykoliv ty byly zapojeny do "mírového procesu". To je také postavilo proti Palestincům, když jejich odpor propukl v konfrontaci s izraelským státem.

Stejně významné je to, že se ocitlo v defenzivě vůči izraelské pravici, kdykoliv byla izraelská bezpečnost ohrožována palestinským odporem a kdykoliv se zdálo, že represe přinášejí lepší výsledky co do "bezpečnosti" než jednání.

Nejbojovnější izraelskou mírovou organizací je Guš Šalom ("Mírový blok"). Jeho nejprominentnější postava, radikální izraelský novinář Uri Avnery, si v roce 1974 vytvořil tajné styky s tradičními vůdci OOP a slavnou se stala jeho návštěva Jásira Arafata během izraelského obléhání Bejrútu v roce 1982. Jeho organizace volá po úplném stažení Izraele za linii příměří z 4. června 1967, bude-li to nezbytné i jednostranném, a zřízení palestinského státu s východním Jeruzalémem jako jeho hlavním městem. Volá také po uznání principu práva na návrat pro palestinské uprchlíky, ačkoli trvá na tom, že návrat Palestinců do Izraele by měl podléhat přísným kvótám po desetileté obdobím od politických dohod...

Nicméně, i toto jde pořád ještě dále, než kdy šla jakákoliv jiná skupina nebo organizace, co se týče uznání historické nespravedlnosti spáchané proti palestinskému lidu vytvořením Izraele. Avnery a Guš Šalom je sice také oddán židovskému státu a dvoustátnímu řešení – nicméně ztělesňuje nejrozsáhlejší verzi tohoto řešení. Stejně jako další části mírového hnutí i Guš Šalom vyzýval k hlasování pro Rabina v roce 1992, Perese v roce 1996 a Baraka v roce 1999. Na rozdíl od jiných postav na izraelské levici, Avnery hájil palestinské právo vzdorovat i po jejich povstání v září 2000, odsoudil Barakovy "velkorysé nabídky" Palestincům jakožto

potupný požadavek kapitulace a odmítl podporovat Baraka během voleb, které vedly k jeho pádu a vytvoření vlády pod vedením Ariela Šarona. Předpokládá však, že vytvoření palestinského státu v rámci dvoustátního řešení umožní Arafatovi izolovat a demobilizovat palestinské povstání – to jest zbavit ho jeho revolučního potenciálu pro transformaci celého regionu. Když křídlo mírového hnutí, představované skupinou "Mír nyní" a stranou Meretz, argumentovalo pro vyjednání dohody, a částečné stažení Izraele jako nejlepší záruku izraelské bezpečnosti, Avnery a Guš Šalom argumentovali pro dvoustátní řešení a úplné stažení Izraele jakožto cenu za udržení buržoazně demokratické stability. Nestali se souputníky sionismu Strany práce, ale palestinského buržoazního nacionalismu Arafatovy strany Fatah.

Nakonec skutečnou překážkou pro dosažení cíle izraelské levice v podobě dvoustátního řešení je vlastní domácí politické, sociální a ekonomické rozdělení v rámci Izraele. Izrael udržoval vnitřní jednotu jeho židovského obyvatelstva skrz politiku okupace a stavby osad, čímž chtěl podplatit nespokojené (židovské) menšiny tím, že jim poskytoval výhody na úkor Palestinců. Jakékoliv stažení Izraele z okupovaných území nebo ústup od kolonizace by měly za následek ztrátu sociálního postavení těch sekcí izraelské židovské společnosti, jejichž živobytí závisí na kořisti z okupace, a vedl by k vnitřnímu konfliktu v izraelské společnosti. Proto izraelské vlády, pravicové i levicové, tak houževnatě lpěly na kolonizaci v podobě budování židovských osad a bránily se vyhovět silám "umírněného" měšťáckého palestinského nacionalismu.

Také proto dvoustátní řešení nepovede k míru mezi izraelským a palestinským lidem, jelikož vojensky silnější Izrael se bude vždy uchýlovat k obnovení rozpínavých aspirací za účelem zajištění vnitřní stability židovského státu, ať bude existovat židovský stát v jakýchkoliv hranicích. Skutečný mír mezi národy – a nejen pouze mezi jejich vládnoucími třídami – se stane možným pouze se zrušením všech národních výsad, včetně výsady mít židovský stát postavený na troskách palestinského arabského národa.

Přesto je spolupráce s izraelským mírovým hnutím možná. Jejich různé aktivity – sledování porušování lidských práv, hanobení občanských práv a stavby osad, jejich protesty proti okupaci a výzvy ke stažení se Izraele z okupovaných území – to všechno lze podporovat a může to představovat základ pro společný postup s každým, kdo je oddán obraně národních práv utlačovaného palestinského arabského lidu.

Revoluční socialisté však věří, že pouze úplné opuštění obrany vlastních národních výhod Izraelců, a tudíž také opuštění sionismu a obrany židovského státu, umožní, aby se stal spravedlivý a trvalý mír realitou.

★

vydala
**SOCIALISTICKÁ
ORGANIZACE
PRACUJÍCÍCH**

★

1. vydání

★

2002

★

**SOP, PO Box 43, 199 21 Praha 99
sop@centrum.cz
<http://sop-lrki.webpark.cz>**